

www.pwc.se

Extern samverkan inom miljö- och byggområdet - förstudie

Strömsunds kommun

September 2017

Bo Rehnberg
Cert. kommunal revisor

Susanna Huber
Revisionskonsult

Inledning

Bakgrund

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en förstudie av extern samverkan inom miljö- och byggområdet.

I kommunens uppdrag ingår att fullgöra de uppgifter som uttrycks genom speciallagstiftning inom områdena miljö, hälsa, plan och bygg. En betydande del av uppdragen är hänförliga till myndighetsutövning. Under senare år har lagstiftningen ändrats för att förenkla samverkan mellan myndigheter.

Ansvar för att fullgöra kommunens åtagande inom miljö- och byggområdet vilar på miljö- och byggnämnden.

Syfte och inriktning

Syftet med förstudien är att skapa ett mer fullständigt underlag inför en eventuell fördjupad granskningsinsats inom området.

Förstudien inriktas mot följande områden: 1) Inventering av befintligt samarbete/samverkan med andra myndigheter, 2) Resultat och effekter av befintligt samarbete/samverkan, 3) Resurser för extern samarbete/samverkan samt 4) Aktiva åtgärder för extern samarbete/samverkan

Metod och avgränsning

Intervjuer med nämndens ordförande respektive miljö- och byggchef samt analys av adekvat dokumentation. Resultat och effekter av befintligt samarbete/samverkan har gjorts av de intervjuade genom självskattningsmetodik.

I tid avgränsas förstudien i huvudsak till år 2016-2017. I övrigt se syfte och inriktning.

1. Inventering av befintlig samarbete/samverkan med andra myndigheter

- Från kommunfullmäktiges håll finns en tydlig förväntan att miljö- och byggnämnden samverkar externt vilket tydliggörs i nämndens reglemente. Här anges att nämnden ska *”bedriva ett aktivt samarbete med statliga och övriga kommunala myndigheter i miljö- och hälsoskyddsfrågor, plan- och byggfrågor, samt frågor som rör hushållning med naturresurser”*.
- Miljö- och byggnämnden har inte fastställt mål som specifikt fokuserar på extern samverkan med andra myndigheter.
- Inom verksamheten hör extern samverkan till vardagen och ses som en naturlig del av arbetet.
- Återkommande samverkanspartner är övriga Jämtlandskommuner, grannkommuner i Västerbotten och Västernorrlands län, länsstyrelser (i huvudsak Jämtlands länsstyrelse) samt ett antal statliga verk och myndigheter. En förteckning över dessa redovisas i bilaga.
- Samverkan sker främst med övriga kommuner i Jämtland. Eftersom länsstyrelsen sammankallar till gemensamma möten utgör länet ett naturligt forum för att knyta kontakter på verksamhetsnivå. Samverkan på politisk nivå upplevs inte vara lika utvecklad.
- Samverkan med grannkommunerna som tillhör andra län sker, trots den geografiska närheten, i betydligt lägre utsträckning än med kommunerna i det egna länet.

1. Inventering av befintlig samarbete/samverkan med andra myndigheter, forts

- Bland statliga myndigheter lyfts länsstyrelsen Jämtland, livsmedelsverket och SMHI fram som viktiga samarbetspartner. Dessutom finns samverkan med länsstyrelserna i Västernorrland och i Västerbotten, ett antal statliga verk (livsmedels-, läkemedels-, naturvårds-, jordbruks- och boverket), Lantmäteriet, Sveriges geologiska undersökning m.fl.
- Former för extern samverkan varierar över tid, dels beroende på vilka ärenden som är aktuella, och dels på vilka handläggare som finns eftersom varje enskild handläggare utvecklar ett eget nationellt kontaktnät för att söka stöd och råd i olika ärenden.
- Verksamheten lämnar återkommande information till både nämnd och kommunstyrelse om pågående samverkansprojekt. Enligt uppgift föredras externa projekt i nämnd innan projektet startas, för att informera om syftet med det, samt efteråt så att nämnden får ta del av effekterna av samverkansprojektet.

2. Resultat och effekter av befintligt samarbete/samverkan

- Företrädare för verksamheten upplever att man överlag uppnår önskade resultat och effekter med befintligt samarbete/samverkan. Företrädare för nämnden är inte fullt ut lika positiv när det gäller uppkomna resultat och effekter.
- Exempel på positiva resultat och effekter av extern samverkan kan vara såväl förbättringar av verksamheten som tidsbesparingar för kommunen.
- Samarbete och samverkan med andra kommuner upplevs generellt som mycket fruktbart.
- Samarbete och samverkan med de statliga myndigheterna beskrivs som relativt gott, om än inte lika gott som det med kommunerna. Att samverka med länsstyrelsen kan vara svårt eftersom den har tillsynsansvar över kommunen. Hur samverkan med myndigheter fungerar upplevs ibland som individberoende eftersom myndighetshandläggare ofta arbetar självständigt. Ibland upplevs att handledningen från statliga myndigheter brister vad gäller svårtolkad lagstiftning (t.ex. hos Jordbruksverket).
- Det finns exempel på samverkansprojekt med myndigheter som kan ta orimligt mycket tid i anspråk utan att ge önskat resultat. Långa handläggningstider på myndighetssidan kan innebära att projekt tar allt för lång tid att genomföra. I dessa fall ger samverkan inte det resultat som önskades, dock ligger detta utanför vad en enskild kommun kan påverka över.

3. Resurser för extern samarbete/samverkan

- Företrädare för verksamheten upplever att det i flertalet fall finns resurser för befintlig och vidareutvecklad extern samarbete/samverkan. Med resurser avses främst ekonomiska medel, tid och kompetent personal.
- Den mest problematiska faktorn för att åstadkomma externt samarbete/samverkan upplevs vara det geografiska avståndet. Exempelvis hade samverkan kring samnyttjande av personal varit mycket fördelaktigt, men det uppges vara svårt just på grund av de långa avstånden.
- Ett antal utmaningar för att få till fungerande samverkan inom området lyfts fram under intervjuer:
 - Att delta i ett samverkansprojekt kräver kompetens hos tjänstemännen. I en liten kommun som Strömsund är det inte möjligt att skapa flertalet specialiserade tjänster utan tjänstemännen måste ha en bred kompetens.
 - Samverkansprojekt kan dyka upp med kort varsel och då möjlighet ges att delta i ett projekt krävs att det är förenligt med nämndens gällande 3-årsplan. I annat fall måste verksamheten lyfta frågan hos nämnden om vilka nuvarande arbetsuppgifter som kan åsidosättas för att frigöra resurser till det kommande projektet.
 - Ansökningsprocesser kan vara både tidskrävande och ta mycket resurser i anspråk. I enstaka fall leder detta till att en möjlighet till samverkan lämnas därhän. Detta upplevs dock varken som ett stort eller vanligt problem inom verksamheten.
 - Även faktorer som är svåra att styra över – som timing eller personkemi mellan handläggare - är viktiga faktorer för en fungerande samverkan.

4. Aktiva åtgärder för externt samarbete/samverkan

- Inom miljö- och byggområdet bevakar handläggare möjlighet till extern samverkan inom ramen för sitt vardagliga arbete. Det huvudsakliga sätt som används för att hålla sig ajour är genom mailutskick från myndigheter. Varje handläggare bevakar sina intresseområden genom att prenumerera på dessa utskick, exempelvis från Boverket, SKL eller naturvårdsverk, vilket ger handläggaren kännedom om sökbara projekt.
- Verksamheten gör en första sällning av vilken samverkan som kan vara aktuell för Strömsunds kommun. Då ett projekt som passar in nämndens 3-årsplan dyker upp tar handläggarna vidare detta till sin chef för beslut. Beslut om att delta i samverkansprojekt fattas antingen av miljö- och byggchef, kommundirektör eller kommunalråd, beroende på projektets omfattning.
- Verksamheten söker aktivt rådgivning från myndigheter genom att delta i träffar och konferenser i den mån det är möjligt. Deltar även flitigt i websända utbildningar och seminarier och har upprepade gånger utövat påtryckningar på myndigheter för att dessa ska erbjuda möjlighet att delta på distans vid olika sammankomster.
- Företrädare för verksamheten anser sig vara aktiv vad gäller att driva samarbetet med övriga Jämtlandskommuner framåt. Den outnyttjade potentialen finns i samverkan med närbelägna kommuner i andra län. Här skulle Strömsunds kommun kunna vara mer aktiv i att söka samarbete. Exempelvis lyfts fram behov av att utveckla en samsyn i bedömningar kring livsmedelstillsyn.
- Ett område där samverkan med andra kommuner med fördel skulle kunna utvecklas är kring vattenfrågor, både vad gäller sjönära områden och frågor kring avloppsvatten.

Avslutning

- Vår uppfattning är att den externa samarbetet och samverkan inom miljö- och byggområdet är relativt väl utvecklad inom de områden som berörs i förstudien. Företrädare för nämnd och verksamhet har i rimlig grad kunna verifiera att de arbetar med externt samarbete och samverkan.
- Följande utvecklingsområden har dock noterats:
 - Ökad styrning och delaktighet inom den politiska organisationen. Detta kan till exempel ske genom specifika verksamhets- och effektivitetsmål för området och/eller skapa samverkansforum för den politiska organisationen (ordförandeträffar mm.)
 - Systematisk dokumenterad utvärdering av resultat och effekter av befintlig samarbete/samverkan på såväl verksamhetsnivå som politisk nivå
- De brister som framkommit i förstudien – enligt vår uppfattning – motiverar *inte* att de förtroendevalda revisorerna gör en särskild fördjupad granskning inom området. Iakttagelserna kan istället beaktas inom ramen för årlig granskning/träff med nämnden.

Bilaga

Samtliga **handläggare** har ett eget "kontaktnät", nationellt där de ger och får stöd och råd i olika ärenden. Ibland kan detta innefatta "arbetsutbyte" mellan kommunerna t ex livsmedelskontroll i Rättviks kommun sommaren 2016.

Miljö- och byggchefsträffar genomförs två gånger per år, för att utbyta erfarenheter, genomföra viss gemensam planering och diskutera "chefsfrågor". Deltagare är länets kommuner samt Ånge kommun.

Geodatasamverkan kommunen deltar sedan några år i Geodatasamverkan. Nästan samtliga av Sveriges kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter deltar. Här delas kartinformation. Lantmäteriet är huvudman.

Ångermanälvens vattenråd Kommuner och länsstyrelser kring Ångermanälvens avrinningsområde samarbetar tillsammans med kraftbolag och föreningar för att minska risker samt skapa förutsättningar för god natur och miljö i området.

Miljösamverkan kommunerna i länet samt Ånge kommun har påbörjat ett gemensamt arbete kring handläggning av och bedömningsgrunder för enskilda avlopp.

Livsmedelsprojekt tillsammans i länet, samt via Livsmedelsverket nationellt deltar kommunen i olika typer av projekt inom livsmedelskontrollen.

Livsmedelssamverkan ett arbete med att bland annat skapa gemensamma bedömningsgrunder för avvikelser och registrering av livsmedelsanläggningar har påbörjats. Deltagare är länets kommuner, Ånge kommun och Länsstyrelsen.

Kommunen deltar i **SMHI:s klimatanpassningsarbete**. Ragunda kommun, Strömsunds kommun och Länsstyrelsen i Jämtland är ett av flera kluster i detta rikstäckande arbete.

Länsövergripande arbete kring handläggning och bedömning av **värmepumpar**.

Arbete med **SIG** om inventering och bedömning av risker för ras och skred.

Projekt som initieras av andra myndigheter. Kommunen deltar ofta i nationella projekt, t ex SMID (Kemikalieinspektionen), kosmetiska produkter för barn (Läkemedelsverket), forskolemiljö (Folkhälsoinstitutet) o s v.

Samarbete med andra myndigheter, framför allt Länsstyrelsen i Jämtlands län, men även Naturvårdsverket, Boverket, SGU, SIG, SMHI, SVA, SLU, andra Länsstyrelser, Jordbruksverket o s v.

Samarbete med **smittskyddsläkare och smittskyddet** inom miljö- och livsmedelslagstiftningarna. T ex har vi de senaste åren har vi tillsammans i regionen upprättat rutiner för hur vi ska hantera smittskyddsärenden och vilka roller de olika aktörerna har.

Olika nätverk inom våra verksamhetsområden, för att kunna fullfölja uppdragen, t ex med Byggtbildarna, gemensamma träffar (främst i länet) för erfarenhetsutbyte.

Forum för samhällsplanering. En grupp i länet som träffas ett par ggr per år.